

W tym roku będziemy świętować i upamiętniać ważne daty z historii nauk biologicznych. Przypominają one wydarzenia, fakty i przełomowe odkrycia, które doprowadziły nas do lepszego zrozumienia podstawowych mechanizmów funkcjonowania organizmów żywych, przechowywania, przekazywania i ekspresji informacji biologicznej zapisanej uniwersalnym kodem genetycznym. Dzisiaj możemy powiedzieć, że częściowo jest on dla nas zrozumiały. Potrafimy go odczytać, ale nie umiemy zakodować i zapisać nowych cech.

Zgodzimy się, że jest to dla nauki rok jubileuszowy. Jak każdy jubileusz, również prywatny, warto świętować, ponieważ pomaga on przypomnieć wartości, które łatwo umykają w codziennym życiu: piękno, mądrość, prawdę. Każdy jubileusz czy rocznica pozwala odnajdywać nowe autorytety. I dobre przykłady do naśladowania. Warto pamiętać, że nauka bez historii jest podobna do człowieka bez pamięci. Wydaje się oczywiste, że nie znając przeszłości, nie można albo trudniej będzie spoglądać w przyszłość. Tradycja jest siłą, która pobudza i kształtuje teraźniejszość, pozwala spojrzeć wstecz, podsumować dokonania, a także pomaga nakreślać perspektywy nowych działań. My – jako naukowcy – powinniśmy pisać historię sami, bo lepiej ją znamy i rozumiemy.

Poniżej lista wybranych odkryć i ich kolejne rocznice od 150., jak dla reakcji Fentona do rocznicy przyznania Nagród Nobla.

WYBRANE ROCZNICE W NAUKACH BIOLOGICZNYCH W 2026 ROKU

150 – Odkrycie reakcji Fentona w **1876** r. przez Henrygo J.H. Fentona (1854-1929). W tej reakcji powstaje rodnik hydroksylowy z wody utlenionej w obecności jonów żelaza (II). Reakcja ta została potwierdzona i rozszerzona w 1932 r. przez Fritza Habera (1868, Wrocław -1934) i Josepha J. Weissa (1905-1972).

140 – Pierwsza metoda izolacji kwasów nukleinowych z drożdży opracowana w **1886** r. przez Richarda Altmanna (1852, Ława-1900). On jest również twórcą terminu kwasy nukleinowe z 1989 r.

110 – Rocznica urodzin Francisa H.C. Cricka (**1916-2004**) oraz Maurice'a Wilkinisa (**1916-2004**).

100 – Rocznica urodzin Juliusa Marmura (**1926**, Białystok-1996).

73 – Odkrycie podwójnej helisy DNA w **1953** r. przez Jamesa D. Watsona (1928-2025) i Francisa Cricka (1916-2004).

70 – Wolnorodnikowa teoria starzenia zaproponowana w **1956** r. przez Denhama Harmana (1916-2014).

70 – Centralny Dogmat Biologii Molekularnej zaproponowany w **1956** r. przez Francisa H.C. Cricka (1916-2004).

65 – Odkrycie informacyjnego RNA (mRNA) w **1961** r. przez Jacquesa Monoda (1910-1976), Francois Jacoba (1920-2013), Francois Grosa (1925-2022), Sydneya Brennera (1927-2019), Francisa Cricka (1916-2004), Jamesa Watsona (1928-2025), Mathew S. Meselsona (ur. 1930).

65 – Propozycja mechanizmu regulacji ekspresji genów w **1961** r. przez Francois Jacoba (1920-2013) i Jacquesa Monoda (1910-1976).

65 – Odkrycie pierwszej litery kodu genetycznego dla fenyloalaniny w **1961** r. przez Marshalla Nirenberga (1927-2010) i J. Heinricha Matthaei'a (1929-2025).

60 – Pierwsza prezentacja tablicy kodu genetycznego w **1966** r. przez Francisa Cricka (1916-2004).

30 – Sklonowanie owcy Dolly w **1996** r. (1996-2003).

30 – Poznanie sekwencji genomu drożdży *Saccharomyces cerevisiae* w **1996** r.

25 – Ogłoszenie sekwencji genomu człowieka w roku **2001** i w *Nature* i *Science* przez grupy badawcze Francis Collins (ur. 1950) i Craiga Ventera (ur. 1946).

20 – Przyznanie Nagród Nobla w **2006** r. w Fizjologii lub Medycynie za interferencję RNA dla Andrew Fire'a (ur. 1959) i Craiga Mello (ur. 1960) oraz z Chemii dla Rogera Kornberga (ur. 1947).

Jan Barciszewski^{1,2,✉}

¹ Instytut Chemii Bioorganicznej Polskiej Akademii Nauk, Poznań,

² Centrum NanoBioMedyczne, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

<https://doi.org/10.18388/cb4tp945>

✉ Autor korespondencyjny:
Jan.Barciszewski@ibch.poznan.pl